

Инж. Ђукан Јововић,
Републички секретаријат за привреду
Титоград

Стање и проблеми ловства у Црној Гори

УВОД

Географско-еколошки положај Црне Горе пружа повољне услове за развој ловства у њој. На релативно малом простору постоје велике орографске, геоморфолошке, климатске, вегетацијске и земљишне разлике, што резултира разноврсношћу флоре и фауне и омогућава узгој већег броја врста корисне дивљачи.

Међутим, ловство у Црној Гори данас је у врло слабом стању и на врло ниском степену привредног и спортског развоја. Оно је још оптерећено дјеловањем стихије, слабе традиције и неправилним схватањима о његовој улози и значају. У овој дјелатности скоро није било запаженијих резултата који би говорили о унапређивању ловства, како у организационом и економско-финансијском, тако ни у биолошко-технолошком погледу.

Узроци су оваквог стања многобројни, а потичу и из предратног и послјератног периода. Предратни систем лова стварао је кроз дуги низ деценија таква схватања о дивљачи и лову да су она неминушно морала довести не само до знатног смањења већ, у многим ловиштима, до потпуног уништења појединих врста заштићене дивљачи, нарочито дивљачи високог лова (дивокоза, срна и медвједа). У посљедње вријеме број заштићене дивљачи опада или стагнира. Нарочито забрињава опадање неких најмасовнијих и за ловство и ловце најинтересантнијих врста дивљачи (зеца, јаребице, фазана и др.). Ово су у знатној мјери проузроковали незаконити лов и знатно повећан број криволоваца, занемарено тамањење великог броја штеточина у ловиштима, врло

слаба или, тако рећи, непостојећа ловочуварска служба и ловна инспекција, спора и неефикасна казнена политика, либерализација прописа у погледу набавке и ношења оружја, слаба производња и репродукција корисне врсте дивљачи, интензивно искоришћавање шума, употреба хемијских средстава у заштити биља и др. Све су ово узроци који су непосредно или посредно утицали да се проређују заштићене врсте дивљачи и ловишта у Црној Гори осиромаше.

Но, и поред свега наведеног што је имало негативан утицај на бржи развој ловства, све досадашње анализе и експертисе појединих еминентних југословенских ловних стручњака указују на широке могућности развоја ловства не само као спорта и рекреације већ и као значајне привредне дјелатности, уколико се буде упорно радило како на организационом, економском и биолошко-техничком унапређењу ловства, тако и на уздизању свијести и дисциплине ловаца и стручног знања ловачких кадрова.

ЗНАЧАЈ ЛОВСТВА

Ловство има привредни и спортско-рекреациони значај. Привредни значај огледа му се у вриједности меса, крзна и трофеја дивљачи, а, уз то, и у приходима од ловног туризма, угоститељских услуга, трговине, занатства итд. Овome треба додати и велике користи које ловство пружа пољопривреди-сточарству, тамањењем вукова, лисица, паса скитница и других штеточина, као и користи које нека перната дивљач (јаребице, камењарке, препелице и др.), доноси биљној производњи, хранећи се штетним инсектима и коровским сјеменењем. Спортско-рекреациони значај ловства огледа се у броју радних људи који у лову налазе рекреацију, спортски ужитак и активан одмор.

Но чињеница је да се ловству у Црној Гори не придаје довољан значај, што није случај и у другим нашим републикама, а још мање у развијеним земљама. Истина, у нас су донесени прописи из области ловства, којима су, између осталог, прописане мјере за рационалнији узгој, заштиту и искоришћавање дивљачи, а регулисани су и односи између организација које газдују ловиштима и органа који установљавају ловишта и др. Међутим, ови прописи се не спроводе сасвим у живот, посебно оне законске одредбе које се односе на унапређивање ловства. Прописи се углавном примјењују када је у питању остваривање датих права како од стране општинских скупштина, тако и од организација које газдују ловиштима, док кад су у питању улагања у ловству, онда као да не постоје. Зато, ако се значај ловства доказује ин-

тересом инвестирања у ловству, као што је то случај у другим привредним дјелатностима, онда можемо да кажемо да ловство, барем за сада, нема виднијег значаја у нашој републици. Одређеније, ми данас у ловству немамо ни једне радне организације, изузимајући колектив „Индустијаимпорт“, која би имала могућности и била спремна да инвестира у ловство знатнија средства.

САДАШЊЕ СТАЊЕ ЛОВИШТА

а) Организација, број и површина ловишта

Од укупно 47 ловишта, колико их је до сада установљено, у Црној Гори, са 18 газдује 16 ловачких организација (ловачких друштава), са 13 7 привредних организација, док 16 ловишта 6 општинских скупштина још никоме није дало на газдовање (Пљеваљска, Колашинска, Плавска, Мојковачка, Иванградска и Которска).

Укупна површина свих ловишта износи 970 375 ха или 75^{0/0} укупне површине Црне Горе.

Од укупне површине ловишта на ловнопродуктивне отпада 903 600 ха, или 94^{0/0}, а на површине које су издвојене као резервати за репродукцију корисне дивљачи 51 002 ха, или 5^{0/0} ловнопродуктивне површине.

Организациону структуру, број и површине ловишта показује табела:

Назив организације	Број	Број ловишта	Површине ловишта у ха				
			укупно	Ловно продуктивне			Ловно непро- дуктив.
				Свега	Резер- вати	Остало	
Ловачка друштва	16	18	521 441	490 247	47 720	442 527	31 194
Ловноприв. орган.	7	13	204 403	185 182	1 350	183 831	19 222
Општине	6	16	244 531	238 172	1 932	226 240	16 359
	29	47	970 375	903 600	51 002	852 598	66 775

б) Оцјена бројног стања дивљачи на крају 1969. године

Како скупштине нијесу установиле и не воде катастар ловишта, иако су законом обавезне да то чине, а статистика неколико посљедњих година не објављује податке о бројном стању дивљачи, у сљедећој табели се дају подаци организација које

газдују ловоштима као и општинских скупштина (за она ловишта која нош нијесу дата на газдовање организацијама) о процјени бројног стања дивљачи, који се могу користити као оријентациони.

Врста дивљачи	Ловишта			Свега
	Ловачка друштва	Ловоприв. организац.	Општине	
Медвједи	85	32	80	197
Јелени	—	—	—	—
Срне	880	905	1 070	2 855
Дивокозе	358	720	215	1 293
Див. свиње	240	32	133	405
Зечеви	12 460	7 710	3 870	24 040
Куне	2 640	115	550	3 305
Тетребови	1 245	450	1 130	2 825
Препелице	2 500	5 300	3 000	10 800
Лештарке	2 000	1 990	1 630	5 620
Јаребице камењарке	7 880	780	2 235	10 895
Фазани	20	700	50	770
Дивље гуске	—	—	150	150
Дивље патке и лиске	1 100	45 900	100	47 100
Шљуке	2 750	10 000	1 000	13 750
Дивљи голубови	2 100	—	400	2 500
Бекасине	—	800	—	800

в) Преглед одстријељене дивљачи у току 1969. и план одстрела за 1970. год.

	Л о в и ш т а							
	Ловач. друшт.		Лов. прив. орг.		Општ.		Свега	
	Одстр. 1969.	План 1970.	Одстр. 1969.	План 1970.	Одстр. 1969.	План 1970.	Одстр. 1969.	План 1970.
Љештарке	80	210	10	620	300	—	390	830
Јареб. камењ.	437	2 120	80	240	—	—	517	2 360
Фазани	—	—	420	5 220	—	—	420	5 220
Див. гуске	—	—	—	—	—	50	—	50
Див. пат. и лис.	400	400	6 170	10 700	40	100	6 110	11 200
Шљуке	980	1 670	2 000	1 500	700	500	3 680	3 870
Бекасине	—	—	100	200	—	—	100	200
Див. голубови	950	1 600	—	—	100	100	—	—
Медвједи	1	4	—	2	—	—	1	6
Јелени	—	—	—	—	—	—	—	—

Срне	17	41	10	22	3	25	30	88
Дивокозе	9	34	7	22	—	—	16	56
Див. свиње	9	18	—	—	—	—	9	18
Зечеви	3 624	3 965	553	610	100	—	4 277	4 575
Куне	252	290	10	5	100	150	362	445
Тетребови	25	71	6	10	—	—	31	81
Препелице	1 200	1 600	1 818	1 736	500	500	3 518	3 836

з) Преглед ловноуређајних објеката у ловиштима

Врста ловноуређајних објеката	Л о в и ш т а				
	Јед. мј.	Ловачка друштва	Ловнопр. организ.	Општина	Свега
Ловачке куће	ком.	—	3	2	5
Ловачке колибе	"	—	9	2	11
Ловачка складишта	"	1	1	1	3
Ловачке погон. згр.	"	1	1	1	3
Инкубатори (капацитет јаја)	"	120	120	—	240
Пилџарници (капацитет јаја)	"	500	500	—	1 000
Узгајалишта крзнаша	"	—	—	—	—
Ограђ. површ. ловишта	"	—	—	—	—
Остали објекти	"	—	6	—	6
Укуп. вриједн. основн. средст. на дан 31. XII 1969. године	н. д.	205 000	643 194	112 500	960 694

д) Преглед финансијских средстава у 1969.

Назив организац., односно органа	Члана-рина	Дота-ција	Кре-дити	Такса за лов		Остали приходи	Свега
				Домаћи ловци	Страни ловци		
1. Ловачка друштва	128 226	14 520	—	46 890	16 440	172 308	378 384
2. Ловнопривр. организац.	—	95 000	—	50 045	240 132	70 166	455 343
3. Скупштине општина	—	—	—	19 400	—	1 700	21 100
Свега:	128 226	109 520	—	116 335	256 527	244 174	854 827

ђ) Преглед стања кадрова код организација

Стручна спрема	Садашње стање				Потреба у 1970.			
	Ловачка друштва	Ловнопр. организ.	Општ.	Свега	Ловачка друштва	Ловнопр. организ.	Општ.	Свега
Висока	1	5	1	7	2	7	2	11
Виша	1	1	—	2	2	1	—	3
Средња	1	6	1	8	4	9	4	17
Ниска	2	20	1	23	2	21	3	26
Висококвалиф.	3	3	3	9	3	5	6	14
Квалификов.	1	12	7	20	1	15	11	27
Неквалификов.	5	4	3	12	6	3	8	17
Свега:	14	51	16	81	20	61	34	115

Као што се из наведених табеларних података види, садашње бројно стање корисне дивљачи у нашим ловиштима сасвим не задовољава, јер је далеко испод могућег стања. Релативно је повољније стање дивљачи екстензивног лова (медвједа, дивокоза, тетребова и др.), док је стање дивљачи интензивног лова, односно насловних врста дивљачи (сеца, јаребице, фазана и др.) врло лоше. Бројно стање птица селица повољније је него у осталим подручним земљама јер се наша низинска ловишта налазе на једном од главних миграционих путева сеобе птица.

Веома је важно напоменути да ловишта, гледано у цјелини, нијесу уређена нити су у њима проведене неке значајније савремене мјере унапређивања у циљу бољег гајења и заштите дивљачи, како би се постигла максимална бројност заштићене врсте дивљачи, а самим тим, путем одстрела појачала економска снага организација које управљају и газдују ловиштима.

Досадашња улагања у ловишта, посебно у ловне објекте, узгој и заштиту заштићене дивљачи, била су незнатна, те нијесу задовољила ни најопходније потребе, што доказује да ловство није нашло право мјесто у развојним плановима Републике и општина ни као привредна дјелатност ни као спорт и рекреација.

На подизању стручног кадра, упоредо са проширивањем материјалне базе ловства, није, тако рећи, ништа предузимано.

Исто су тако безначајни резултати у раду на интеграцији и бољој пословно-техничкој сарадњи у ловству, рационалнијој организацији туристичке понуде, организованијем изласку на туристичка тржишта и координираном дјеловању фактора који посредно или непосредно раде у овој дјелатности.

Провођење и примјена прописа о ловству заснива се на Основном и Републичком закону о ловству и њиховим пратећим прописима. Федерација и Република донијеле су све прописе из своје надлежности у области ловства а извјестан број општина није.

Доношењем ових закона и пратећих прописа створена је могућност за успостављање квалитетних односа у области ловства у циљу његовог даљег развоја и унапређивања. Ови прописи омогућују да се ловство, које је заостало у односу на друге дјелатности, брже уклопи у токове нашег друштвеног и привредног развоја, обезбјеђујући истовремено јачање самоуправних права и самосталност организација којима су ловишта дата на газдовање.

Прописи садрже низ нових елемената чије правилно провођење у живот представља чврсту основу за унапређивање ловства као привредне и спортско-рекреативне активности радних људи. Они предвиђају и обавезују општинске скупштине, ловачка друштва, ловнопривредне и друге организације које газдују ловиштима на доношење одлука и других нормативних аката, као и на извршавање обавезних радњи. Овај процес још је у току, споро се развија и знатно касни.

ЛОВИШТА

Установљивање ловишта извршено је у свим општинама, мада са закашњењем. Са ловнопривредним и ловачким организацијама којима су ловишта предата на газдовање, општине су сачиниле уговоре о предаји за период који није мањи од 5 година. При установљивању ловишта јављали су се многи проблеми, тешкоће, отпори, локални интереси и сл. Контролом примјене прописа о установљивању ловишта органи инспекције су утврдили да они нијесу у свим случајевима проведени како треба. Често није вођено довољно рачуна о основним критеријумима установљивања ловишта, односно да ловишта чине једну заокружену ловнопривредну цјелину, која би обезбјеђивала основне услове за живот дивљачи и интензивно ловно газдовање. У неким случајевима установљивања ловишта било је често формално, да би се задовољиле законске обавезе, или се полазило од тога да се ловиште унапријед обезбиједи одређеној организацији, што је, оправдано, доводило до реаговања заинтересованих организација. У неким случајевима ловишта су установљивања више са гледишта прилагођавања постојећем стању, па су се тако неке општи-

не затвориле у своје границе не водећи рачуна о међусобној са-
радњи, на што их и прописи упућују.

Давањем ловишта на газдовање није се увијек водило до-
вољно рачуна о свим условима које треба да испуњава органи-
зација која њима газдује, што се у првом реду односи на узгој
дивљачи и предузимање мјера за спречавање могућих штета.
Услјед овога долазило је, и још долази, до спорова између ко-
рисника земљишта обухваћених ловиштем и организација које
газдују ловиштима, будући да организације врло често нијесу у
стању да надокнаде штете на основу рјешења управних органа,
односно судова. До спорова долази и због тога што пракса појам
„ловнопривредног подручја“ није дефинисала, па однос према
ловишту није одређен. Стога за поједине врсте дивљачи долази
до спорова о њиховом станишту и накнади штете.

Према досадашњим запажањима и резултатима пословања,
да се закључити да ће знатан број ловнопривредних организа-
ција бити у стању да испуни већи дио уговорених обавеза, док
ловачка друштва неће бити у стању да то ураде (израда ловно-
привредних основа, обезбјеђење чуварске службе и сл.). С друге
стране, реализација неких уговора веома је отежана, нарочито у
случајевима насталим при установљивању ловишта, којом при-
ликом нијесу пронађена и усвојена најбоља рјешења. Но, и поред
тога што поједине организације којима су ловишта дата на газ-
довање нијесу извршиле уговорене обавезе, није било случајева
да су се примијениле одредбе Основног и Републичког закона о
ловству, на основу којих би се ловишта могла одузети таквим
организацијама. Већина ловишта датих на газдовање ловнопри-
вредним организацијама на терену су обиљежена видним знаци-
ма, док је то обиљежавање ловишта ловачких друштава само
извршено дјелимично. При обиљежавању ловишта настају проб-
леми, јер у доста случајева знаци којима су означена брзо не-
стају или су оштећени. Често су органи инспекције у недоумици
како да поступе обзиром на законски пропис да свако ловиште
мора бити видно обиљежено, а организације се жале да нијесу
у стању да сачувају знаке.

КАТАСТАР ЛОВИШТА

Прописима је одређено да се за свако ловиште установљава
и води његов катастар. Катастар ловишта у духу прописа треба
да води општински орган управе надлежан за послове ловства.
Међутим, ни за једно ловиште није израђен катастар. За неиз-
вршавање овог задатка наводи се разлог што је у предлогу за
измјену Основног закона о ловству предвиђено изостављање
одредбе о установљивању и вођењу катастра и што ловнопри-

вредне основе садрже податке који су идентични са подацима који се воде у катастру ловишта.

ЛОВНОПРИВРЕДНА ОСНОВА

Основним законом о ловству прописано је да се ловиштем газдује на основу ловнопривредне основе, Републичким законом и пратећим прописима о ловству одређен је рок (XI 1969) до кога се имају донијети ловнопривредне основе за сва ловишта и да су организације којима су ловишта дата на газдовање обавезне да газдују ловиштима на основу ловнопривредне основе.

Према прикупљеним подацима, ловнопривредне основе израђене су само за три ловишта („Љубишња“, „Дурмитор“ и „Даниловград“). За ловишта „Скадарско језеро“, „Штој“ и „Косови Луг“, којима газдује предузеће „Индустриаимпорт“ — Титоград, израда ловнопривредних основа је у току док за остала ловишта у овом правцу нијесу предузете било какве мјере.

Прекорачења одређених рокова за доношење ловнопривредних основа проузроковали су многи фактори. Сматра се да је основни разлог то што ловнопривредне организације, посебно ловачка друштва, нијесу били ни стручно ни материјално припремљени да у релативно кратком року то ураде, тим прије што су установљивање ловишта и њихова предаја на газдовање организацијама били у закашњењу. Исто тако, мали број специјализованих стручних служби, недостатак стручних кадрова у организацијама које газдују ловиштима, као и знатно закашњење у доношење ближих прописа о изради ловнопривредних основа, били су од утицаја што исте нијесу донијеле у року који је закон одређивао.

ГОДИШЊИ ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ЛОВИШТИМА

Основним законом о ловству предвиђено је да се до доношења ловнопривредних основа ловиштима газдује на основу годишњих планова, који се доносе и одобравају према одредбама које важе за ловнопривредне основе.

Према општој оцјени органа инспекције може се рећи да већина корисника ловишта израђују на вријеме годишње планове газдовања, али један број организација закашњава. При одобравању годишњих планова од стране општинских скупштина неке скупштинне, усљед недостатка ловних стручњака, неорганизоване стручне службе или недовољно активног односа према ловству, одобравају поједине планове без икаквог претходног прегледа и без обзира на њихов квалитет, па није риједак случај да и лоше

израђени планови буду одобрени. У оваквим случајевима није тешко схватити какве све последице могу настати у газдовању ловиштима са лоше израђеним и у пракси примјењиваним годишњим плановима газдовања ловиштима.

ДИВЉАЧ И ЛОВ

Већ је указано на забрињавајуће опадање броја корисне дивљачи и неке узроке таквог стања. Међутим, потребно је детаљније објаснити ову проблематику, јер је присутна у већем броју ловишта.

Као прво, истиче се да је давање одобрења за набавку и ношење ловачког оружја и лицима која нијесу чланови ловачких организација један од основних узрока опадања броја корисне дивљачи. Илустрације ради, ову ситуацију најбоље карактерише податак да у СР Црној Гори има око 3 600 регистрованих ловаца а око 9 000 лица са легитимним правом ношења ловачких пушака. Сва ова лица тешко је контролисати да ли се оружјем користе и за бесправни лов дивљачи.

У порасту је број криволоваца, чему, између осталог иде на руку благо кажњавање и споро рјешавање пријава за бесправни лов. Штете које наносе криволовци велике су јер се они у лову не базирају на годишње доба, врсту дивљачи, пол, старост и др. Овим се може прибројити и један број несавјесних и неодговорних регистрованих ловаца.

Изградњом нових саобраћајница, нарочито шумских, створена је могућност „моторизованим лицима“ да брзо и лако стигну у најудаљеније планинске крајеве и да неометано „лове“.

Усавршавање ловачког оружја омогућује да се крупнија дивљач одстрелује са већег одстојања, што олакшава бесправан лов и ширење криволоваца.

Услед слабо организоване ловночуварске службе и неуредног односа према законским прописима неких чланова организација које газдују ловиштима, долази до: лова за вријеме ловастаја, злоупотребе продужења ловастаја, претјерано високог одстрела, лова са псима без родовника, лова недозвољеним средствима и др.

Управе неких ловачких друштава неодговорно су се понижеле у погледу примјене санкција прописаних својим статутима — правилима друштва, противу недисциплинованих ловаца, који су неконтролисаним одстрелом и коришћењем дивљачи одступали од својих основних обавеза и дужности.

Поред ових негативних појава у лову дивљачи, у једном броју ловишта лов се одвија у духу законских прописа и интерних прописа организација које газдују ловиштима. Ове организације предузеле су низ мјера ради практичне заштите законом заштићене дивљачи и унапређивања ловства уопште. У ове мјере се могу навести сљедеће:

- благовремено доношење интерних прописа којима се правилно регулишу лов и активност чланова ловачких друштава;
- самоиницијативно скраћивање ловне сезне за неке заштићене врсте дивљачи која је у опадању;
- регулисана права ловаца на коришћење дивљачи уловљене у ловиштима ловачких друштава;
- смањење броја незаштићене дивљачи;
- појачана и нешто боље организована чуварска служба, и др.

ШТЕТЕ ОД ДИВЉАЧИ И НА ДИВЉАЧИ

Прописи који регулишу накнаду штете које причини дивљач пољопривреди и шумарству проводе се са доста тешкоћа. Проблеми настају кад организација која газдује ловиштем нема средстава за накнаду штете коју причини дивљач или кад настану спорови која је организација одговорна, односно из којег ловишта потиче дивљач која је причинила штету. У овом другом случају најчешће су у питању медвјед и дивља свиња, јер ове врсте имају велики радијус кретања и причињавају знатне штете. Осим тога, предузимање мјера заштите од стране власника, односно корисника земљишта отежано је.

Већина општина донијела је одштетне цјеновнике који се примјењују у управном и судском поступку, али су казне често врло благе. Примијећено је да су у неким случајевима у одштетним цјеновницима одређене ниске цијене, које не могу фичасно да дјелују на спречавање бесправног лова.

Штете на дивљачи настају и приликом употребе неких хемијских средстава у пољопривреди. Пољопривредне организације често се не придржавају прописа, а узроци тровања дивљачи тешко се утврђују и доказују у евентуалном спору. Штете би биле много мање да је било одговарајуће сарадње између организација које се користе земљиштем и организација које газдују ловиштима, у циљу координације мјера и акција, односно предузимања превентивних мјера за спречавање тровања дивљачи. Ово се сматра врло сложеним проблемом, јер нијесу у питању само гинућа усљед тровања већ и друге штетне посљедице по здрав-

ствено стање и репродуктивну моћ дивљачи која трајно узима са храном и отрове.

ТРОФЕЈНИ ЛИСТ

Одредбама Правилника о издавању трофејног листа за трофеје од дивљачи предвиђено је да се један примјерак трофејног листа доставља републичком органу надлежном за послове ловне инспекције. Међутим, овом органу није до сада достављен ни један примјерак трофејног листа, из чега се да закључити да се трофејни лист уопште не издаје или га пак ловци за одстрел дивљачи не траже.

УПОТРЕБА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Финансијска средства остварена у газдовању ловиштима употребљавају се искључиво за подмирење трошкова газдовања и унапређивања ловства. У ове сврхе користе се и средства наплаћена од новчаних казни за прекршаје из Закона о ловству.

СТРУЧНА И ЛОВОЧУВАРСКА СЛУЖБА

Ловиштима којима газдују ловнопривредне организације ловочуварску службу врше стручна лица којима је ова служба једино занимање. Међутим, у ловиштима којима газдују ловачка друштва послове ловочуварске службе обављају чувари шума (лугари), којима је ово споредан посао, а само у ријетким случајевима послове службе обављају лица са стручним квалификацијама. У ловиштима којима газдују органи управе општинске скупштине надлежни за послове ловства ловочуварску службу врше лугари или пак чувари риболовних вода.

ЛОВНИ ТУРИЗАМ

У неким регионима ловни туризам траје већ више година, али без неких запажених резултата, док се у неким регионима стварају услови и потребна материјална база за његово оснивање и развој.

Поједине организације издвојиле су дијелове ловишта који се користе по посебном режиму како од стране домаћих, тако и иностраних ловаца.

Од низинских ловишта туристи највише посјећују „Штој“ и „Скадарско језеро“, а од планинских су нешто више посјећени „Хајла“, „Дурмитор“ и „Љубишња“.

Приходи од лова иностраних туриста 2 пута су већи него приходи од лова домаћих туриста — ловаца.

Уговарање лова са страним ловцима зависило је од стања ловства у појединим општинама и жеља појединих организација које газдују ловиштима. Поједине организације непосредно су уговарале лов са иностраним туристима, тврдећи да им услуге ловно-туристичких организација нијесу ни по времену ни по квалитету одговарале.

На основу увида у стање појединих ловишта да се закључити да многа наша ловишта још не могу пружити страним ловцима чак ни најосновније услове за смјештај и лов.

Организације нијесу у могућности да се самостално изборе за интензивније газдовање ловиштима, ма колико да имају добру вољу и улажу труд. На нивоу Републике не постоји организација која би усмјеравала и координирала рад ових организација на развој ловног туризма и већу пословну повезаност. Напомиње се да Ловачки савез Црне Горе обједињава само рад ловачких друштава.

Изостала је сарадња са туристичким организацијама ради унапређивања ловног туризма, као и одговарајућа пропаганда ловног туризма.

ЛОВНА ИНСПЕКЦИЈА

Послове ловне инспекције врши један републички и пет општинских ловних инспектора. Највише послова ловне инспекције обавља републички инспектор за ловство, који, поред ових послова, обавља и послове инспекције за заштиту биља, садни материјал и сјеме.

Садашњи инспекцијски кадар није у стању да обави како треба све задатке који су му стављени у надлежност прописима из области ловства. С обзиром на овакво стање инспекцијског кадра, организације које газдују ловиштем нередовно се контролишу, услед чега расте број прекршаја, а и слабије се газдује ловиштима.

У току 1969. Инспекција је поднијела 28 пријава, од чега 26 због прекршаја а 2 због кривичних дјела. Пријаве због кривичних дјела још нијесу ријешене, а већи број оних због прекршаја јесте.

Пријаве због прекршаја и кривичних дјела из области ловства подносе, поред органа инспекције, и органи милиције, ловачка друштва и ловнопривредне организације.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕДЛОЗИ

Незадовољавајућа кретања у развоју ловства у Црној Гори последица су неуважавања услова и мјера којим би програмирани развој требало обезбиједити, а којима у досадашњој пракси планирања није придаван значај. Тежиште будућег програмирања развоја ловства треба, стога, да буде у сагледавању и утврђивању развојне политике, уважавајући при томе специфичне услове привређивања у овој привредној грани, уз истовремено проналажење могућности за уклапање ловства у основне оквире нашег друштвеноекономског система.

Сагледавање и утврђивање развојне политике ловства у наредном периоду треба да буде обухваћено средњорочним програмом развоја Републике, којим треба предвидјети, између осталог, следеће мјере:

Самоорганизовање ловнопривредних и других радних организација које се могу бавити ловством према својим оптималним могућностима и потребама, при чему је од суштинског значаја да се оне коначно ослободе локалистичких утицаја и интереса који су се до сада, под изговором афирмације комуналног система, супротстављали територијалном принципу њихове организације. Мишљења смо да је тамо гдје постоје услови за интензиван развој ловства и његову реализацију кроз ловни туризам потребно ловишта додјељивати на газдовање привредним организацијама, које ће боље рјешавати питање средстава и кадрова, а тиме омогућавати и бржи развој ловне привреде, док ловишта која су искључиво или претежно оријентисана на коришћење од стране мјесних ловаца, треба уступити на газдовање ловачким друштвима, која ће мањим средствима, уз добровољни рад својих чланова, успјешније рјешавати питање заштите, унапређивања и правилног искоришћавања ових ловишта;

— убрзану израду ловнопривредних основа, чији ће садржај постати основни регулатор односа између друштвене заједнице и радне организације којој су ловишта повјерена на газдовање;

— утврђивање адекватног начина формирања средстава за већу и бржу репродукцију корисне дивљачи, изградњу ловнопривредних објеката, израду ловнопривредних основа, студијска истраживања, као и проналажење трајнијих рјешења за финансирање проширене репродукције у ловству, јер досадашњи резултати у том погледу потврђују да овај проблем није нашао сво-

је рјешење у важећим прописима. Као основа за утврђивање потребних средстава требало би да служе обим и структура радова предвиђених у ловнопривредним основама, што би радне организације обавезало на њихово извршавање;

— бржи развој ловног туризма, посебно у ловиштима „Скардарско језеро“, „Штој“, „Косови Луг“, „Дурмитор“, „Хајла“, „Биоградска гора“, „Љубишња“ и др. У том циљу предвидјети: интензивније производњу корисне врсте дивљачи, ради чега је нужно издвојити довољне и одговарајуће површине ловишта за ловне резервате, опремити ловишта и организованије прихватити ловце — туристе — како домаће, тако и иностране; пропаганду ловног туризма као саставног дијела опште политике развоја ловства; организованији наступ на туристичка тржишта и координирано дјеловање фактора који посебно и непосредно раде у овој дјелатности;

— организовање изложби лова и учествовање на сајмовима лова, као начина да се искористе могућности за што боље и шире представљање и упознавање наших ловишта;

— смањење пореских и других доприноса од стране локалних друштвено-политичких заједница организацијама које газдују ловиштима и баве се ловним туризмом;

— упоредо са проширивањем материјалне базе ловног туризма, предвидјети адекватна рјешења кадровских потреба, чиме би се напустила поједностављена гледања на овај проблем;

— смјелије повећање обима производње у оквиру потенцијалних могућности ловног фонда, уз адекватан обим ловно-узгојних радова, изградње ловнопривредних објеката и модернизације производње дивљачи, као предуслова за економско газдовање.

До доношења наредног средњорочног плана развоја Републике, организације које газдују ловиштима, општинске скупштине и Република, треба да предузму следеће мјере у циљу бржег унапређивања ловства, и то:

а) Организације које газдују ловиштима

— прије него што се приступи изради ловнопривредних основа, извршити бонитирање ловишта, тј. одредити узгојне вредности сваког појединог ловишта (квалитет ловишта) темељним проучавањем општих погодности и ловишта, као основних фактора који било позитивно било негативно испољавају свој одлучујући утицај на живот и опстанак поједине врсте дивљачи;

— у што краћем року израдити и донијети ловнопривредне основе као и друга општа акта која још нијесу донесена, а која

проистичу из Основног и Републичког закона о ловству и пратећих прописа ових закона. Ловнопривредне основе треба да садрже елементе који се заснивају на научним достигнућима, исказаним тако да су употребљиви и да се њима могу користити у пракси они који ће их и примјењивати. Планови узгоја и одстрела дивљачи морали би бити тако састављени да се ако не у првој и другој години након израде ловнопривредне основе, а оно, барем, у трећој постиже пун капацитет ловишта. Ове основе треба ускладити са основним плановима искоришћавања пољопривредних земљишта и са шумскопривредним основама. Од интерних аката, као најнеопходнија, треба донијети она којима се, између осталог, регулишу лов, права ловаца на коришћење дивљачи уловљене у ловиштима ловачких друштава, смањење броја незаштићене дивљачи и др.;

— до израде ловнопривредних основа ловиштима газдовати на основу годишњих планова, који се доносе и потврђују према одредбама које важе за ловнопривредне основе, и придржавати се тих планова;

— извршити обиљежавање ловишта гдје то до сада није урађено;

— у газдовању ловиштима тежити обезбјеђењу производње одређеног броја здраве, тјелесно снажне и трофејне врсте дивљачи, тако да се са повећавањем производње и побољшавањем структуре корисне дивљачи ствара стабилнија материјална основа за проширену репродукцију;

— ловном туризму, као једном од начина девизног пословања, који има своје специфичне облике и методе, у зависности гдје се одвија и врсте ловне дивљачи, убудуће поклонити већу пажњу. Ово се првенствено односи на развој планинског ловног туризма, који ни издалека није добио своје право мјесто, као и на развој ловног туризма на подручју Скадарског језера, Штоја и Косовог Луга. За унапређивање ловног туризма потребно је, између осталог, изградити ловачке домове са свим комфором — гаражама, штенарама за ловачке псе, сервисима за прање кола и др.

С обзиром на то што на републичком нивоу не постоји организација која би усмјеравала и координирала рад организација које газдују ловиштима на развоју ловног туризма и веће пословне повезаности, то би било нужно да се садашње организације пословно повежу учлањењем у неко од постојећих пословних удружења или формирањем сопственог пословног удружења;

— локализовати и свим расположивим средствима спречавати бесправан лов, лов за вријеме ловостаја, лов на недозвољен начин и недозвољеним средствима, лов који угрожава стање заштићене дивљачи, као и поштрити санкције против свих недисциплинованих ловаца;

— организовати ловочуварску службу, која треба да је у сталном контакту са службом милиције и ловне инспекције;

— незаштићену дивљач (вука, лисицу, псе и мачке скитнице), сводити на број који неће угрожавати опстанак заштићене дивљачи, уз адекватне награде ловцима, које се исплаћују из средстава Републике и општина, намијењених у ове сврхе, јер, у противном, постоји озбиљна опасност да садашње стање ове дивљачи стално и систематски децимира расплодни фонд корисне дивљачи и уништи његов годишњи прираст;

— већим ефектима привређивања и усавршавања самоуправног механизма, првенствено јачањем улоге непосредних произвођача, осигурати постојанији раст личног дохотка и друштвеног стандарда запослених, у складу са порастом продуктивности рада и што адекватнијим облицима реализације принципа награђивања према раду, чиме би се сузбила сада доста изражена инертност непосредних произвођача и подстакла савременија организација производње.

б) Општине

— у што краћем року донијети све прописе из своје надлежности који проистичу из Основног и Републичког закона о ловству и њихових пратећих прописа;

— ловишта која још нијесу додијелена на газдовање организацијама, додијелити оним организацијама које за то имају најбоље услове, уз сачињавање уговора о условима под којима се додјељују;

— ловнопривредне основе, односно годишње планове газдовања ловиштима, одобравати након што исти буду прегледани од стручне комисије општине, а последије тога контролисати њихово извршавање;

— појачати контролу употребе хемијских средстава (пестицида) за уништавање штеточина, која утичу да се повећавају приноси у пољопривреди и шумарству, али често угрожавају и корисну дивљач;

— изучити могућност већег обезбјеђења средстава у својим буџетима, намијењеним за унапређивање ловства;

— у оквиру органа управе обезбиједити и појачати стручну службу (ловни инспектори, референти за ловство, судије за прекршаје и др.).

в) Република

— предложити савезним органима измјену и допуну Основног закона о набављању, држању и ношењу оружја („Сл. лист СФРЈ“ бр. 12/67), захтијевајући да се измјенама и допунама овог закона регулише да ловачко оружје могу набављати, држати, носити и употребљавати само чланови ловачких друштава и организације које газдују ловиштима, а трофејно оружје да се може набављати и држати само ако је пломбирано;

— прописима омогућити да ловачка друштва могу организовати ловочуварску службу на друштвеној основи, јер многа друштва, нарочито мања, не могу такву сврху организовати због оскудних финансијских средстава.